

Ahol a múlt levelet hajt

Amikor Éva visszatért a faluba, már senki sem várta. A ház ugyanott állt a domboldalon, ahol gyerekkorában is, nem lett kisebb, csak a körülötte lévő világ nőtt túl rajta: a fák magasabbra nyúltak, a fű benőtte az ösvényt, az ablakokat pedig olyan vastag por fedte, mintha a ház évek óta lehunyt szemmel aludna.

A kapu nyikorgása pontosan ugyanazt a hangot adta, mint régen. Éva a kezében szorongatta a kulcsot, amelyet anyja halála után talált meg egy varrodoboz alján. A kulcs körül összekeveredett néhány fekete cérnaszál, mintha az anyja még az utolsó pillanatban is próbálta volna valamihez hozzávarrni a múltját. Éva sokáig nem tudta, miért jött vissza. A temetés után a városban minden tárgy túl közel került hozzá, a konyhai csap csöpögése az anyja hangjára emlékeztette, a nedves kabátok szaga a régi előszobára, az eső pedig arra az évre, amelyről otthon soha nem beszéltek. Végül fogta a kulcsot, és elindult. A házban nem volt senki, a csend azonban nem üresen fogadta. A falakban ott maradtak a régi hangok: az edények csörrenése, a padló halk recsegése, az anyja léptei, valamint egy férfihang, amelyet Éva már csak álmában tudott felidézni, az apjáé. A konyhaasztalon még mindig látszott egy sötét folt, amelyet soha senki nem tudott teljesen lesúrolni. Éva gyerekkorában azt hitte tinta, később megtudta, hogy vér volt.

Az apja azon a tavaszon halt meg, amikor a folyó kilépett a medréből. Napokig esett, a folyó először csak megduzzadt, aztán lassan elindult a házak között. A víz egyszerűen áthaladt a kerítéseken, a kerteken, az udvarokon, és mindent magával vitt, amit az emberek túl közel építettek hozzá. Éva ekkor kilencéves volt. Emlékezett az anyja arcára, ahogy a kezét szorította, valamint az apjára is, aki a ház ajtajában megállt.

– Várj meg itt! – mondta.

– Hová mész?

Az apja a hátsó szoba felé nézett. Odabent egy kislány sírt, a szomszédék gyereke. Az árvíz miatt az emberek menekülni kezdtek, de a gyerek bent maradt a házban, s apja meghallotta kétségbeesett hangját.

– Ne menj be! – kiáltott utána Éva anyja.

A férfi mégis elindult, ám a víz akkor már az ablakpárkányig ért. Az ajtó nehezen nyílt ki, mert a túloldalán valami nekifeszült. Éva az előszobából látta, ahogy az apja felemeli a gyereket, és a mellkasához szorítja, majd pár pillantás elteltével leszakadt a hátsó fal. A víz

úgy tört be, mint egy állat, amelyet sokáig tartottak bezárva. A szoba eltűnt benne, a férfi alakja még egy pillanatra kirajzolódott a barna örvényben, aztán végleg elnyelte a ház. A kislányt később megtalálták a domboldalon, az apjának viszont végleg nyoma veszett. A falubeliek napokig keresték, a folyóparton, a nádasban, a kidőlt fák ágai között. Éva anyja minden keresőcsapattól ugyanazt kérdezgette:

– Nem látták? Előkerült már?

A folyó azonban nem válaszolt, csupán vitte tovább, amit egyszer magával ragadott.

A ház egyik fele lakhatatlanná vált. A konyha, a kamra és a hátsó szoba mondhatni eltűnt. A nappali megmaradt, bár egyik fala megrepedt, és azóta kissé előredőlt, mintha folyton figyelné, mikor tér vissza érte a víz. Az immár csonka család mégsem költözött el.

– Miért maradunk itt? – kérdezte Éva.

Az asszony az üres ajtónyílás felé nézett.

– Mert ő is itt maradt.

Éva sokáig nem értette, kit jelent az „ő”. Az apját? A házat? Vagy azt a pillanatot, amelyben valaki visszafordulhatott volna, mégis továbbment? A kertben a pusztulás után egyetlen piros rózsatő maradt életben. A kerítéshez szorult, tüskéi közé sár és elszakadt rongydarabok akadtak. Éva anyja minden reggel letérdelt mellé, és vizet öntött a tövéhez.

– Minek csinálod? Úgyis el fog pusztulni.

Az édesanya nem nézett fel.

– Amíg van mit locsolni, addig nincs minden veszve.

Éva akkor dühös lett. Nem értette, miért ragaszkodik az anyja egy növényhez, miközben az apja eltűnt, a házuk romokban állt, és a folyó minden tavasszal ugyanazt a fenyegetést hordozta magában.

A következő tavasszal a rózsza nem hajtott ki, az anya mégis tovább öntözte. Amikor Éva tizennyolc éves lett, elköltözött. Nem búcsúzott el teljesen, az anyja a kapuban állt, kezében egy kék zománcos vödörrel.

– Tartsd meg – mondta.

– Ez csak egy vödör.

– Nem. Ez az, amivel életben tartottuk, amit lehetett.

Éva magával vitte. A városi lakásban a szekrény tetején tartotta, és amikor költözött, mindig becsomagolta. Évek teltek el úgy, hogy egyszer sem gondolt rá igazán. Most azonban, amikor belépett a régi házba, az első dolga az volt, hogy előkeresse. A vödör a kamra sarkában állt, a zománc több helyen lepattogott róla, az alját barna rozsdá marta. Éva kivitte a kúthoz, majd a patakhoz indult vízért. A patak alig folydogált, keskeny, sáros erecske volt csupán, amelyet benőtt a nád. Megtöltötte a vödröt, és visszavitte a kertbe. Nem tudta, mit akar megöntözni. A rózsató helyén csak száraz, repedezett föld maradt, mégis ráöntötte a vizet, majd másnap újra elment, s harmadnap is. A faluban figyelték. Senki nem kérdezte, mit csinál. Talán mindenki tudta, hogy vannak tevékenységek, amelyeket kívülről nem lehet megérteni. Vannak emberek, akik nem azért térnek vissza egy helyre, mert ott még vár rájuk valaki, hanem mert ott maradt bennük valami, amit máshol nem tudnak eltemetni.

Egy héttel később esni kezdett. Éva a konyhaablakban állt. Először halk permet verte a tetőt, aztán egyre erősebben zuhogott. A víz végigcsorgott a falakon, összegyűlt az udvar mélyedéseiben, és sötét csíkokat rajzolt a földre. Aznap éjjel Éva arra ébredt, hogy valaki járkál a házban. Kilépett a szobából, a folyosó végén egy alak állt, az anyja volt. Ugyanabban a barna kardigánban, amelyben utoljára látta, a haja ősz volt, az arca fáradt. Nem nézett Évára, csak a konyha alatti ablak felé fordult.

– Anya?

Az alak lassan felemelte a kezét, és a fal tövére mutatott. Éva odalépett. A repedezett földből egy apró, zöld hajtás emelkedett ki. A rózsató volt. Nem lehetett volna ott, évek óta halottnak hitték. Gyökereit elmosta az árvíz, szárát kivágták, helyét benőtte a gaz, Éva mégis felismerte. Az alak eltűnt, mielőtt megérinthette volna. Reggelre az eső elállt, Éva kiszedte a földet a hajtás körül, és egy rozsdás fémdobozt talált alatta. Benne néhány fénykép, egy összehajtott levél és egy gyerekrajz feküdt. A rajzon három ember állt egy ház előtt. Középen egy kislány, mellette egy férfi és egy nő. A ház fölött kék vonalak futottak, amelyek egyszerre hasonlítottak esőre és folyóra. A levél az apjától származott, nem neki írta, hanem az anyjának.

„Ha egyszer nem jönnek vissza, ne engedd, hogy ez a ház csak arra emlékeztessen, ami elveszett. A víz nem azért jön, hogy mindent elpusztítson. Néha csak megmutatja, mi nem tudott velünk együtt továbbmenni.”

Éva sokáig ült a konyhában, aztán sírni kezdett. Nem úgy, ahogy addig sírt: hangtalanul, összeszorított ajkakkal, nehogy valaki meghallja. Most úgy tört fel belőle a fájdalom, mintha évek óta valami gát mögött gyűlt volna. A ház visszhangozta a hangját, a falak pedig, amelyek annyi éven át némán őrizték a veszteséget, mintha végre levegőhöz jutottak volna. Aznap délután kiásta a rózsatövet. Óvatosan dolgozott, mintha nem növényt, hanem egy embert próbálna kimenteni. A gyökerek vékonyak és törékenyek voltak, mégis éltek. A ház mögött új helyet készített neki. Nem oda ültette, ahol az árvíz elvitte az apját, nem akarta a virágot örökre ugyanahhoz a ponthoz kötni, ahol minden véget ért. A domboldal tetején ásott gödröt, ahol a víz már nem érhetne el olyan könnyen.

Teltek a napok. A rózsza először csak egyetlen levelet bontott, később még egyet, aztán tavasszal megjelent rajta egy apró, vörös bimbó. Éva akkor már tudta, hogy nem minden tér vissza. Az apja nem jön ki a folyóból, az anyja nem lép be többé a konyhába, a ház sem lesz újra a régi. Vannak veszteségek, amelyek nem gyógyulnak be, csak lassan megtanulnak együtt élni az ember szívverésével. De a rózsza kinyílt. Nem tökéletesen, az egyik szirma megbarnult, a szára görbe maradt, és a virág nem illett bele semmilyen gondosan tervezett kertbe, Éva mégis tudta, hogy élet van benne. Később rendbe hozta a házat. Nem építette újjá teljesen, meghagyta a megrepedt falat, a ferdén álló ablakot és a hátsó szoba helyén tátongó ürességet. Nem akarta eltüntetni a múlt nyomait. A kertben azonban új növényeket ültetett, s patak vizével locsolta őket. Évek múlva virágok nyíltak a ház körül. Nem ugyanazok, amelyek az árvíz előtt éltek ott, hanem másfélék: apró, színes virágok, amelyek kibírták a hideget, az aszályt és a visszatérő esőket. A ház nem lett újra sértetlen, de nem is erre volt szüksége. Az ablakokat minden reggel kinyitották, a küszöb elé pedig egy pohár víz került. Éva sokáig nem tudta, kinek szánja. Az apjának? Az anyjának? Annak a kislánynak, aki egykor azt hitte, hogy amit elveszítünk, azt egyszer visszakaphatjuk? Végül rájött, hogy nem kell tudnia. Elég, hogy a víz nem marad egyhelyben. Elég, ha valaki nem zárja el előle az utat.

Mert ahol a víz folyik, ott nem csupán a föld lesz termékenyebb, ott az emlékezet sem marad pusztá fájdalom. A veszteségből lassan gyökér lesz, a gyökérből szár, a szárból virág. És, ahol virág nyílik, ott az élet már nem azt bizonyítja, hogy semmi sem történt, hanem azt, hogy a pusztulás után is maradhat valami, ami tovább tud növekedni.